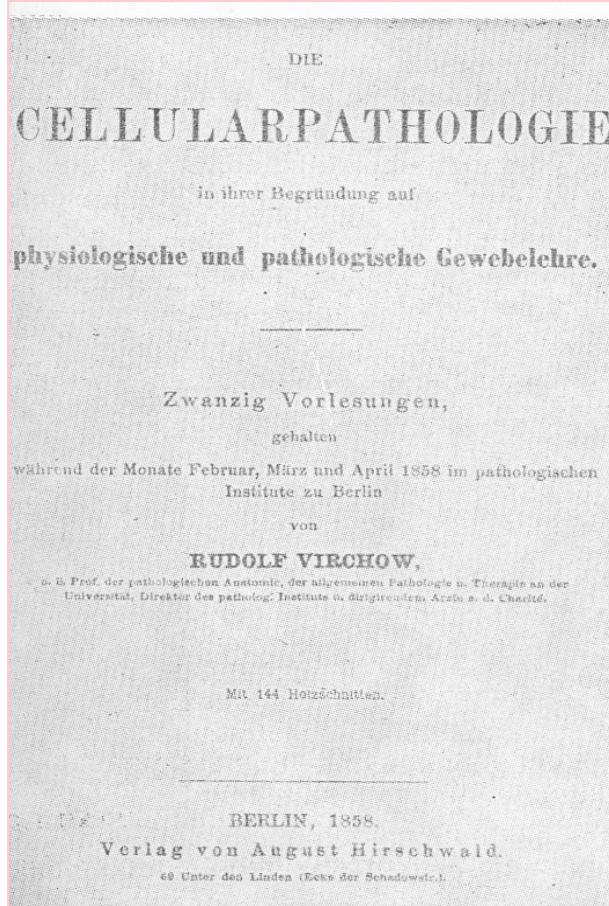

“Cellular Pathology” (1858)

Berlin’de Rudolf Ludwig Karl Virchow (Resim VI-1,2), “Cellular Pathology” adlı kitabını (Resim VI-3) yazarak, “Mikroskopik patoloji”ye geçmiştir. Makroskopik ve mikroskopik inceleme bir bütün olarak yapılmaktadır.

Virchow “Omnis cellula e cellula” “Her hücre bir hücreden meydana gelir” görüşünü ortaya atmıştır. Selüller patoloji’nin kurucusudur (1-5).

Resim VI-3. Cellular Pathologie, 1858, Berlin.

Kaynaklar

1. Canda MŞ. Başlangıçtan Günümüze Patoloji’nin Gelişimi. Temel Patoloji I, İkinci Baskı (M.Ş. Canda, T. Canda), Sivas Kanser Savaş Derneği Yayınları, No: 6, Sivas: Dilek Basım-evi, 1988; 9-18.
2. Tanay S. Genel Patoloji, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını, Sayı: 171, Ankara: Yeni Desen Matbaası, 1967; 1-13.
3. http://www.anoca.org/he/berlin/rudolph_virchow.html
4. <http://rudolf-virchow.brainsip.com/>
5. <http://www.google.com.tr/search?hl=tr&q=Rudolf+Ludwig+Karl+Virchow+&btnG=Google%27da+Ara&meta=>

VII. Hamdi Suat Aknar**1908 Meşrutiyet Dönemi ve İstanbul Darülfünunu****Patolojinin kurucuları kimlerdir? İlk öncüler**

Resim VII-1, 2. Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar (1873, Harput-Elazığ 1936 İstanbul).

Hamdi Suat Aknar çağdaş tıp eğitiminin ve patolojinin temellerinin atılmasında çok önemli görevler yapmıştır (Resim VII-1,2) (1-9)

1873 Harput

1899 Dr. Gülhane

Almanya 1899-1904, Kiel, Wüzburg, Leipzig, Hamburg, Berlin

1905 – Gülhane

1906 – Yeni kurulan Kadırga Tıp Fakültesi .

1909’da, Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şahane (1839) ile daha sonra açılan sivil tıbbiye olan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye (1867) ile birleştirildi.

Gülhane’nin başına getirilen **Prof. Dr. R. Rieder**’in önerilerine göre Haydarpaşa’da inşa edilen görkemli bina da **Darülfünun-ı Osmanî Tıp Fakültesi** adını aldı (1909) (Resim VII-3) ve patolojinin başına **Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar** atandı (1909).

Resim VII-3. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (1909).

1908 Meşrutiyet sonrası, çağdaş patolojinin kurucusu Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar’dır.

Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar, 1899-1904 (4 yıl) Almanya’da Berlin, Leipzig, Hamburg vb üniversitelerde patoloji

alanında kapsamlı eğitim gördü ve Türkiye'ye döndükten sonra, çağdaş anlamda patoloji çalışmaları yaptı. Gülhane'de görev aldı.

1909'da İstanbul Darilfinun'unun yeniden kurulması-düzenlenmesi ile (iki tıp fakültesinin "Sivil ve asker" birleştirilmesi) Patolojinin başına da **Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar** geldi ve bu görevde 1933 Üniversite Devrimi'ne dek, yani İstanbul Darulfünun'u İstanbul Üniversitesi adını alana dek (26 yıl) kaldı.

Hamdi eriyiği

Piyeslerin renkleriyle korunması için yaptığı bir eriyiktir.

Deneysel patolojinin kurucusudur.

Orijinal çalışmaları

Tifus aşısı, prekanseröz dermatozlar, bitki kanserleri.

Kitapları

- Aknar HS. GENEL PATOLOJİ (*Teşrih-i Marazi-i Umumi*). İstanbul, 1914.
- Aknar HS. OTOPSİ ve ADLİ TIPTA ÖNEMİ (*Fethi Meyyit ve Tıbbi Adlide Ehemmiyeti*). İstanbul, 1921

Resim VII-4. Hamdi Suat Konferansı'nın afişi.

Hamdi Suat Aknar, 1929 ve 1930 da Kitapların 4. baskılarını Latin harfleri ile bastırıldı.

Kitaplarını Latin harfleri ile yayınlayan ilk Üniversite (Darulfünun) hocasıdır.

İlk asistanları

Semiramis Rifat Tezel
Kamile Şevki Mutlu
Perihan Çambel

Ödülleri

TÜBİTAK Hizmet Ödülü (1974) Ord. Prof. Ata NUTKU ile birlikte **Prof. Dr. H. Suat AKNAR**'a verilmiştir.

Türk Kanser Savaş Kurumu

Türk Kanser Savaş Kurumu (TKSK)'nun kurucusudur. (Prof. Dr. F. Perihan Çambel'in önemli katkıları ile) Her yıl TKSK tarafından, 1-7 Nisan günlerinde **Hamdi Suat Aknar Konferansı** düzenlenmektedir (Resim VII-4).

Uluslararası yeri

Hamdi Suat Aknar, döneminin önde gelen patoloğları arasında saygın bir bilimadamı olarak yer almış, Alman Patoloji Cemiyetinin ilk Türk üyesi olmuş, Almanya ve Rusya'da Kongre başkanlığı yapmış, çeşitli uluslararası toplantılara katılmış, "Acta Cancrologica" Dergisi'nin yayın kuruluna seçilmiş, ülkesini başarı ile temsil etmiştir. Türk ve dünya tıbbına büyük katkıları olmuş, çok değerli doktorlar, bilimadamları yetiştirmiştir.

- (Erzincan Hastanelerindeki deneysel ve aşı çalışmaları ile ilgili Hamdi Suat Aknar'a yöneltilen kimi eleştirilerin "RADİKAL.com" gerçek yönü araştırılmalı, aydınlatılmalı ve yanıtlanmalıdır).

Sonuç

1933 Üniversite Devrimi sırasında, Almanya'dan gelen bilim adamlarının başkanı Prof. Dr. Plippe Schwarz'da patoloji uzmanı olduğu için, Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar'ın yerine gelmiş oldu (*Ayrıca bir söyleme göre, Milli Eğitim Bakanı olan Dr. Reşit Galip, eski hocası Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar'ın "dışlanmasında" etkin oldu*).

Tüm bunlara karşın, Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar, Patoloji alanında 4 yıl gibi bir süre ile Almanya'da iyi bir eğitim görmüş ve İstanbul'a döndükten sonra da, 1908-1933 döneminde çağdaş anlamda ulusal ve uluslararası düzeyde patolojinin bir çok dalında öncü olarak bilimsel çalışmalar yapmış ve uluslararası bilimsel toplantılarda da saygın bir kimse olarak yer bulmuştur.

Ayrıca Türk Kanser Savaş Kurumu'nu (Kanser Mücadele ve Taharri Cemiyeti) kurmuş ve İstanbul'da Latin abece'si ile, ilk üniversite hocası olarak, kitaplarını yayınlamış, bayan asistanları patolojiye kabul etmiş yenilikçi bir kimse. İstanbul Üniversite Tıp Fakültesi'nde 26 yıl görev yapmıştır

- Hamdi Suat Aknar, 1936 yılında Vakıf Gureba Hastanesi (Bezmi Alem Valide Sultan Vakıf Gureba Hastanesi)'nde ölmüştür.

ELAZIĞ'DA İZ BIRAKANLAR (5)**Hamdi Suat Aknar**

1. (1873-1936) Tıp bilgini, profesör. Harput'ta doğdu. Askeri Tıbbiyeyi bitirir. Almanya'da dört yıl öğrenim gördü. Gülhane Hastanesinde "patolojik anatomi" hocalığı, İstanbul Tıp Fakültesinde profesörlük yaptı. Özellikle patoloji alanında öncü çalışmaları oldu. Patolojik Anatomi Enstitüsü, patoloji Müzesi, Mikroskopik Preparat Arşivi, Kanser Laboratuvarı, kanserle Mücadele Cemiyeti Kuruluşlarını gerçekleştirdi. Ayrıca uluslar arası Karşılaştırmalı Patoloji Kurumunun ve Acta Cancerologica adlı bilim dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Tahlil için alınan parçaları korumak için bir eriyik bulmuştur. Ayrıca çok sayıda bilimsel araştırmaları, incelemeleri vardır. Adı uluslar arası tıp literatürüne geçmiştir. Teşrih-i Marazi-i Umumî ve Feth-i Meyt adındaki öğrenci kitapları dışında çok sayıda bilimsel incelemesi vardır.

(<http://www.elazig.gov.tr/tr/elazig/elazigdaizbirakanlar.asp>)

Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar'ın Biyografisi (9)

1873 yılında Elazığ'a bağlı Harput'ta doğmuş, ilk ve orta tahsilini yaparak İstanbul'daki Kuleli Askeri idadisi'ne girmiş, mezuniyetini müteakip Askeri Tıbbiyeye giren Hamdi Suat 1899'da yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur.

Gülhane'de staja başlayan Hamdi Suat sonradan Almanya'ya patoloji ihtisası yapmak üzere gönderilmiştir. Dört yıllık aradan sonra memleketine dönen Hamdi Suat Gülhane Hastanesi Patoloji mütehassısı olmuş daha sonra Yemen'de mahalli bir hekimlik için görevlendirilmiştir. Hamdi Hoca orada bir yıl görev yapmış daha sonra Patoloji kürsüsüne davet edilerek 1906'da İstanbul'a dönmüştür. 1907'de de Tıbbiye, Tıp Fakültesi olunca Hamdi Suat da bu Fakültenin Anatomi-Patoloji Müderrisi (Profesör) olmuştur.

Hamdi Hoca 1906'da girdiği bu Fakültede tam 26 yıl hocalık ettikten sonra 1933 yılında bu görevden ayrılarak Sağlık Bakanlığı Gureba hastanesine Patolog olarak tayin edilmiştir. Hamdi Hoca bu görevde ancak üç yıl çalışmış ve 13 Mart 1936'da 63 yaşında vefat etmiştir.

Hamdi Hoca memleketimizi bilhassa dış ülkelerde temsil etmek liyakatini birinci derecede kazanmış bir ilim adamıydı. Yapmış olduğu çalışmalarını hemen daima yabancı dergilerde (çoğunlukla Almanca olarak) neşretmiştir. Kanser çalışmaları yanında bilhassa Patolojik Anatomi'ye ait çeşitli konularda aydınlatıcı yayınlar yapmış ve bu suretle milletlerarası bir şöhret kazanmıştır. Çalışmalarının bazılarını da Dr. Tevfik Halil, Dr. Hasan Reşat Sığındem, Dr. Semiramis Rifat Tezel, Dr. Halis Sarıkadioğlu, Dr. Hulusi Behçet ve Dr. Kudret Sabri Üge ile müştereken yayınlamıştır. Yayınlarının toplamı Türkçe kitap olarak 2, Türkçe makale olarak 5, Almanca 29 orijinal makale, 10 Fransızca orijinal yazı olarak hepsi 46

yayıdır. Türkiye'de kanser konusunda çalışma başlatan ve yerleştiren ilk kişi olup yadsınamayacak hizmetleri olmuştur.

Hamdi hoca tarafından bir ara "Türk Kanser Tetkik ve Mücadele Cemiyeti" adı altında bir dernek kurulmuşsa da çeşitli nedenlerden dolayı yaşatılamamıştır.

Hamdi Suat Aknar büyük bir insan ve araştırmacı olarak bugün de aradığımız ve andığımız bir meslektaşımız, hocamızdır. <http://www.turkcancer.org/biyografi.php>

Kaynaklar

1. Uzluk FN. Genel Tıp Tarihi I, AÜTF Yayını, Sayı 68, İstanbul: Güzel Sanatlar Basımevi, 1958.
2. Aykan TB.). Patoloji, (Unat EK, editör) Dünya'da ve Türkiye'de 1850 yılından sonra tıp dallarındaki ilerlemelerin tarihi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları 4, İstanbul 1988.
3. Aker O.N. Türkiye'de Kanser mücadelesinin alemdari: Hamdi Hoca. Gülhane Ask Tıp Akad Bült 1961; 5(4-5): 313-6. Tr Ekopatol Derg 1996; 2(1-2): 51-53.
4. Canda MŞ. Başlangıçtan Günümüze Patoloji'nin Gelişimi. Temel Patoloji I, İkinci Baskı (M.Ş. Canda, T. Canda), Sivas Kanser Savaş Derneği Yayınları, No: 6, Sivas: Dilek Basımevi, 1988; 9-18.
5. <http://www.elazig.gov.tr/tr/elazig/elazigdaizbirakanlar.asp>
6. Naderi S. Mahzar Osman ve Türkiye'de Nöroşürüj'i'nin Doğuşu. Dokuz Eylül Yayınları. İzmir, 2004.
7. Seçkin S. Aksoy F. Hamdi Suat Aknar'ın Türk Patoloji tarihindeki yeri. Tr Ekopatol Derg 1997; 3(1-2): 58-65.
8. Tanay S. Genel Patoloji, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını, Sayı: 171, Ankara: Yeni Desen Matbaası, 1967; 1-13.
9. <http://www.turkcancer.org/biyografi.php>

VIII. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman ve öncü çalışmaları

Resim VIII-1. Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman (1884 Dedeoğaç-1951 İstanbul).

Türk Tıp tarihi içinde Mazhar Osman Uzman'ın çok önemli bir yeri vardır (Resim VIII-1) (1-7).

- Mazhar Osman Hoca, geniş görüşlü, sıradışı bir kim-sedir ve bu özelliği ile tüm ülkede tanındığı gibi, Türk Tıbbının gelişmesinde de olağanüstü düzeyde etkili olmuştur.
- İstanbul Askeri Tıbbiye'yi derece ile bitirdi, buna karşın diğer dallara giremeyince, açıkta kalmamak için, zorunlu olarak "o zamanki koşullarda" akıl hastalarının bulunduğu Psikiatri Kliniğine girdi. Bir Yıllık Asistan iken Hocasını Parise gönderildiği için, yalnız kaldı ve kliniğin şefi oldu.
- 1908-1909 Almanya'da bulundu ve "Araştırmacı" bilim adamı kimliği kazandı.
- Münich Nöropatoloji enstitüsünde ünlü "Alzheimer ve Spielmeyer'in yanında" çalıştı.
- 1909-1917 Gülhane'de görev aldı.
- 1. Dünya Savaşı (1914-1918) sonunda, Toptaşı Bimarhanesi Başhekimli oldu.
- İstanbul'un işgal edildiği yıllarda, İlk Tıp Bayramı 14 Mart 1919 "İstanbul'un işgaline tepki" olarak yapıldı.

Cumhuriyet Dönemi Tıp Bilim Dallarının kuruluşunda ilk öncüler kimlerdir?

Prof. Dr. Mahzar Osman Uzman, Asistanlarını, bilgi ve görgülerini artırması için, kendi cebinden de destekledi, Almanya'ya gönderdi (Tablo VIII-I).

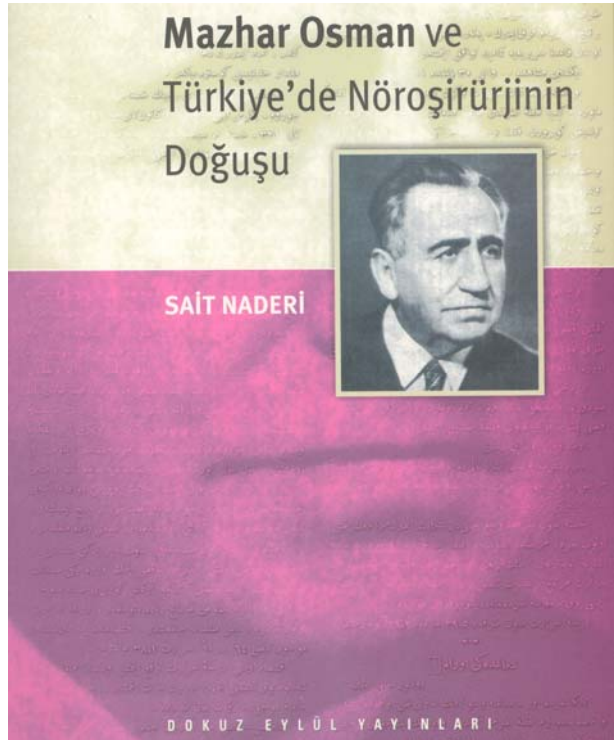
- Bakırköy Hastanesi Başhekimliği "KURUCU" (1927-1944) oldu. Bakırköy Hastanesi'nin kuruluşu için çok çalıştı. Uzun uğraşlar sonunda gerçekleştirdi.
- Mazhar Osman Uzman, büyük çaba ile ve Sağlık Bakanı Dr. Refik Saydam'ın yardımı ile 1927'de Bakırköy Hastanesi'ni kurdu ve zamanla; laboratuvar, göz, kulak, dahiliye, genel cerrahi, deri, nöroşirürji, **nöropatoloji** vb bölümler ekledi (Resim VIII-2,3).
- Üniversite Devrimi sonrasında (1933-1951) İstanbul Üniversitesi'nde çalıştı.
- Ord. Prof. Dr. 1933
- "Doğan güneş, batan güneşten parlaktır" sözü öğrencileri arasında ünlüdür.

Tablo VIII-I. Ord. Prof. Dr. Mahzar Osman Uzman tarafından yurt dışına gönderilen Türkiye'nin ilk öncü doktorları (1922-1923).

Dr.	Kent	Konu	Hoca
Şükrü Hazım Tiner	Hamburg	Nöroloji	Nonne
Ihsan Şükrü Aksel	Münih	Nöropatoloji	Spielmayer
Abdulkadir Cahit Tuner	Breslau	Nöroşirürji	Foerster
Ahmet Şükrü Emed	Münih	Seroloji	-
Abdülkadir Cahit	Breslau	Nöroloji	Foerster
Fahrettin Kerim Gökay	Münih	Deney. Psiki.	Kraepelin

Resim VIII-2. Mazhar Osman İsmet İnönü ile.

Resim VIII-3. Sait Naderi'nin Mazhar Osman Uzman kitabı.

Bazılarına "Mazhar Osmanlık!" derlerdi (3).

ÇOCUKLUĞUMUZDA ağızlara sakız olan bir deyim vardı, hafif uçuk, kaçık olanlara **"Mazhar Osmanlık!"** denilirdi.

Bazıları tehdit de ederdi:

"Bana bak, şimdi seni Mazhar Osman'a yollarım!"

Kısacası, akıl hastalığı ve Bakırköy'deki hastahaneyle Mazhar Osman'ın adı bütünleşmişti, minibüslerin icat edildiği ilk yıllarda, muavinler, hastahane yerine **"Mazhar Osman'a, Mazhar Osman'a"** diye bağırırlardı.

Türkiye'de ilk defa **"psikiyatri"** bilim dalını geliştiren ve hastahaneyi kuran Ord. Prof. **Mazhar Osman Uzman**'di.

ÜNLÜ hekimin hem kendisi nüktedandı, hem de ona nükteler yakıştırdı.

Tedavi ettiği bir hastanın, kızıp kendisine **"Bana bak deli herif"** diye bağırmasına gülmüş, **"Bana bak!"** demiş **"Senin bana deli demen bir şey ifade etmez, ama ben sana bir kere deli dedim mi, bir daha buradan çıkamazsın!"**

Öğrencisi olan Fahrettin Kerim Gökay, politikaya atılınca güya demiş ki:

"Çalışkan bir çocuktuk, okudu doktor oldu, doçent oldu, profesör oldu, şimdi politikaya atılmış, yakında milletvekili olur, bakan olur, başbakan olur, hatta cumhurbaşkanı da... Ama sonunda yine bana gelecek, çünkü o kadar hırslıdır ki, sümme haşa, bir gün Allah olmaya kalkışacak, işte o zaman bana getirecekler."

DÜNYA çapında bilim adamı olan Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman'ın, hayatta kalan tek asistanı Dr. **Faruk Bayülkem** çok dertli. Yıllardan beri, Bakırköy'deki hastahaneye hocasının adını verdim için yaptığı mücadeleyi kazandı, lakin kazandığıyla kaldı.

SAĞLIK Bakanı Osman Durmuş, Bayülkem'in isteğini onaylamış, hastahane adının başına **"Mazhar Osman Uzman"** ibaresinin konulmasını kabul etmiş...

Ama hastahane yönetimi, buna yanaşmamış, tabelaya **Mazhar Osman** adını yazmamış...

HEMEN her televizyon programına katılan hastahane başhekimisi **Doç. Dr. Arif Verimli** buna karşıymış...

Mesude Erşan'a yaptığı açıklamada **"Mazhar Osman"** adının "tımarhane", "akıl hastahanesi" gibi çağrışımlar yapacağını belirterek, şöyle demiş:

"Mazhar Osman'a büyük saygı duyuyoruz, ancak Mazhar Osmanlık deyimi yıllarca bir etiketleme, sembol olarak kullanıldı. Psikiyatrik hastalıkların toplumda diğer hastalıklar gibi algılanmasını istiyoruz." (Hürriyet 21 Mayıs 2002)

Pek bizim aklımızın ereceği bir izah tarzı değil ama, akıl hastahanesi başhekimisi böyle dediğine göre, bir "akıllı" tarafı vardır herhalde...

Allah, cümlemize akıl fikir ihsan eylesin

Kaynaklar

1. Behmoaras L. Mazhar Osman: Kapalı kutudaki fırtına. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2005.
2. Naderi S. Mahzar Osman ve Türkiye'de Nörroşürüjü'nün Doğuşu. Dokuz Eylül Yayınları. İzmir, 2004.
3. Pulur H. Bazılarına "Mazhar Osmanlık" derlerdi. <http://www.milliyet.com.tr/2002/05/26/yazar/pulur.html>
4. <http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/noroloji/trhce%20MOU.htm>
5. (In memoriam): Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman (1884-1951). İst Tıp Fak Mec 1951; 14(3): 502*7.
6. Mazhar Osman Uzman. Lancet 1951; 2(13): 599.
7. Kazancıgil A. Mazhar Osman Uzman. Bilim Tarihi Derg 1992; 1(10): 26.

IX. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel, İlk nöropatoloji uzmanı İlk nöropatoloji uzmanları kimlerdir?

Resim IX-1,2. Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel (1899-1987)

Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel 1919'da, Mazhar Osman'ın asistanıdır ve Türk nöropatoloji tarihinde önemli yeri vardır (Resim IX-1,2)(1).

- 1922 Almanya'ya gidiş.
- Münih'de Kraepel'in kurduğu **Alman Psikiatri Kliniği**'nde Spielmeier'in yanında,

- Hamburg da Yakob'un yanında
- Nöro-Patoloji Laboratuvarında çalıştı,
- Uzman oldu, 1923
- İstanbul'a döndü (1923), klinisyenlik yanısıra ilk NÖROPATOLOJİ uygulamalarını da yaptı

FRANSA PSİKİYATRİ VE NÖROLOGLARI VE FRANSIYZCA KONUŞAN ÜLKELER KONGRESİ 1936

Silvian Kanal Anormallikleri ve Hidrosefali Patogenezi Uzman MM. Mazhar-Osman ve İhsan Şükrü Aksel (İstanbul)

- Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel 1919'da, Mazhar Osman'ın asistanı oldu ve O'nun 1951'de vefatından sonra, yerine Klinik Şefi olarak görev aldı.
- 1952 Amerikan Nöroloji Cem. Üye.
- 1953 Tıp Fakültesi Dekanı
- 22 Haziran 1955 Psikiatri Klin. YENİ BINA açıldı.
- 1958 Çocuk Psikiatri Klin. Kuruluşu
- 1973 EMEKLİ
- 1923-1933 Nöropatoloji Lab 904 otopsi yaptı.
- 1926 ve 1928 Kuduz Patolojisi ile ilgili çalışmaları,
- 1931 Bern 1. Uluslararası Nöroloji Kongresi "Kuduzun insan beynindeki etkileri."
- 1932 Bonn "Tavşanlarda hayati boya deneyleri"
- 1933 Üniversite Devrimi ile Doç. oldu ve 2 yıl Schwartz ile çalıştı (1933-1935).
- Bakırköy Akıl Hast. ve İst. Kuduz Hast. Nöropatoloji Şefi.
- İstanbul Kuduz Merkezi Nöropatoloji Şefi
- Doç. 1933
- Prof. 1946
- Ord. Prof. 1951

Ödülleri

- Türk Tıp Cemiyeti'nin 2 kez Zambako Paşa Ödülü'nü aldı.
- 1983 TÜBİTAK-Hizmet Ödülü'nü, **Ord. Prof. Dr. İ. Şükrü AKSEL**, Dr. Hamdi AÇAN, Prof. Dr. Mustafa SANTUR ve Y. Müh. Hacim KAMOY ile birlikte aldı.
- 1951 yılında İtalyanca Rabia Kitabı (Feni)'nda NEGRİ cisminin boyanması, "AKSEL METODU" olarak anılmıştır.

Kaynaklar

1. Naderi S. Mazhar Osman ve Türkiye'de Nöroşirürji'nin Doğuşu. Dokuz Eylül Yayınları. İzmir, 2004.

X. Türk Tıbbının Kahramanları" adlı kitap ve 14 Mart Tıp Bayramı

Tablo X-I. Aralarında ilk **nöropatoloji** uzmanı İhsan Şükrü Aksel'in de yer aldığı Türk Tıbbının kahramanları (1,2)*.

1. İbn-i Sina 980, Buhara
2. Şerafettin Sabuncuoğlu 1385, Amasya
3. Kırımlı Aziz İdris 1841, Kırım
4. Besim Ömer Akalın 1862, İstanbul
5. Esad Işık Paşa 1865, İstanbul
6. Cemil Topuzlu 1866, İstanbul
7. Raşit Tahsin 1870, İstanbul
8. Hamdi Suat Aknar 1873, Harput
9. Akil Muhtar Özden 1877, İstanbul
10. Refik Saydam 1881, İstanbul
11. Tevfik Sağlam 1882, İstanbul
12. Mazhar Osman 1884, Dedeoğlu
13. Hulusi Behçet 1889, İstanbul
14. Ahmet Süheyl Ünver 1898, İstanbul
- 15. İhsan Şükrü Aksel 1899, İstanbul**
16. Sezai Bedrettin Tümay 1901, İstanbul
17. Ekrem Kadri Unat 1914, Ankara

* Bu listede; Şerafettin Sabuncuoğlu (1385 Amasya), Kırımlı Aziz İdris (1841 Kırım), Hamdi Suat Aknar (1873 Harput) da olmalı.

14 Mart Tıp Bayramı

Ülkemizde batılı anlamda ilk tıp okulu olan Tıbhane-i Amire ve Cerrahane-i Amire, 14 Mart 1827'de Şehzadebaşı'ndaki Tulumbacıbaşı Konağı'nda açılmıştı.

Bu tarih, I. Dünya Savaşı yıllarında özel bir anlam kazandı. 1919 yılının 14 Mart günü, ilk kez Tıp Bayramı Töreni yapıldı. İşgal altındaki İstanbul'da, Tıbbiyeliler tepkilerini bu şekilde dile getirmeye karar vermişlerdi (3).

Öğrencilerin düzenlediği törene, Fevzi Paşa, Besim Ömer Paşa, Akil Muhtar Özden, Mazhar Osman Uzman, İhsan Şükrü Aksel gibi dönemin önde gelen hocaları da katıldı.

Kaynaklar

1. Aracı A. Türk Tıbbının Kahramanları. Organon İlaçları, İstanbul, 2002.
2. Güner H. Türk Tıbbının Kahramanları. Medimagazin 21.10. 2002.
3. Gökse S. İstanbul Tabib Odası 2000-2001 Çalışma Raporu. http://www.istabip.org.tr/yk/cr00_01.asp

XI. Atatürk’ün 1933 Üniversite Devrimi, eğitim sistemi ve yabancı uzmanlar

- 1453’de Fatih Mederesesi’nin kurulması ile başlayan eğitim alanındaki yolculuk;
- 14 Mart 1827’de Tıbhane-i Âmire ve Cerahhane-i Âmire,
- 17 Şubat 1839’de Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şahane ve
- 1867’de ilk sivil Tıp Okulu “Mektebi Tıbbiye-i Mülkiye” nin kuruluşu ile,
- 1908’de Tıp Fakültesi adını alması ve
- 1909’da da her ikisinin (sivil ve asker) birleştirilmesi ve İstanbul Darulfünunu,
- Atatürk’ün 31 Mayıs 1933 Üniversite Devrimi ile İstanbul Üniversitesi adını alması ile gelişmiştir.

Osmanlı Devleti’nden devralınan ve başlıca yükseköğretim kurumu sayılan İstanbul Darulfünunu, 1923’ten 1932’ye kadarki 9 yıllık dönemde gösterilen bütün ilgiye karşın, Türk toplumunun beklediği gelişme ve ilerlemeyi gösteremedi (1-6).

Dr. Reşit Galip: “Ülkede siyasi, sosyal, ekonomik büyük devrimler olurken. Darulfünun bunlardan habersiz göründü, hiç tınmadı.”

Bu nedenle Büyük Atatürk, başlattığı üniversite devrimi çerçevesinde, İstanbul Darulfünunu’nun incelenmesi için, bir çok yabancı uzman ve bu arada İsviçre’den Eski Rektör Profesör Alfred Malche’i davet etti.

Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra, eğitim alanında çağdaş dünyayı yakalamak için, yenileşme çabaları gösterildi. Bu amaçla yurt dışından, aşağıda belirtilen uzmanlar getirilerek raporlar hazırlanmış ve öneriler doğrultusunda çalışmalar yapılmıştır.

- 1924’de ABD’li Prof. John Dewey,
- 1925’de Alman Kühne,
- 1927’de Belçikalı Buyse,
- 1932’de İsviçreli Prof. A. Malche,
- 1934’de ABD’li Mis Parker,
- Ayrıca ABD’li eğitim uzman heyeti,
- 1952’ye dek, Ord. Prof. Schwartz gibi yabancı eğitimciler millî eğitimimiz ile ilgili raporlar hazırlayıp, önerilerde bulundu.

Tablo XI-I. 1933 Üniversite Devrimi’ne temel olan Malche raporu.

Prof. Albert Malche 1932’deki raporu;

- “Fakülteler arasında bilimsel işbirliği olmadığı,
- hocaların sadece ders vermekle yetindikleri,
- araştırma yapmadıkları,
- çevirileri tez olarak kabul ettikleri,
- öğrencilere rehberlik için ve görevlerini ciddiye almaya zamanları olmadığı,
- kurum dışındaki özel işlerini ön plana koydukları,
- aralarında işbirliği değil,
- çekişme,
- sürtüşme,
- nefret,
- makam ihtiraslarının hakim olduğu” nu belirtti.

1933 Üniversite Devrimi ve Türkiye’nin yönetim kadrosu

Resim XI-1. Cumhurbaşkanı M. Kemal Atatürk (1881 Selanik-10 Kasım 1938 İstanbul).

- M. Kemal Atatürk (C. Başkanı) (Resim XI-1-3)
- İsmet İnönü (Başbakan)
- Dr. Reşit Galip (Millî Eğitim Bakanı.-1934)
- Türk Yazı Devrimi, 1928 (Resim XI-2)
- 12.04.1931 Türk Tarihi İnceleme Derneği (1935 Türk Tarih Kurumu) kuruldu.
- 12.07.1932 Türk Dili İnceleme Derneği (1936 Türk Dil Kurumu) kuruldu.

Öğretim birliği, yazı, dil, şapka (giyim) ve eğitim alanındaki yenileşmelerin ışığında, **M. Kemal Atatürk** “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir” özdeyişi ile 1933 Üniversite Devrimi’nin hedefini ortaya koydu. Dr. Reşit Galip Millî Eğitim Bakanı olarak bu konudaki çalışmaları yürüttü (Resim XI-4).

- Prof. Albert Malche tarafından 1932’de düzenlenen rapor doğrultusunda 1933 Üniversite Devrimi gerçekleşti.
- Sonuçta, 31 Mayıs 1933’de 2252 sayılı yasa ile Darulfünun kaldırıldı, yerine İstanbul Üniversitesi kuruldu.
- Darulfünun hocaları uzaklaştırıldı “tasfiye” edildi.

Resim XI-2. Büyük Atatürk'ün yazı devrimi çalışmaları (1928).

Resim XI-3. Atatürk ve arkadaşları.

Resim XI-4. Dr. Reşit Galip (1893-5.3.1934) (7).

Yeniden kurulan İstanbul Üniversitesi'nin Öğretim kadrosu şöyle sağlandı:

- 1) Batı'da eğitim görüp gelenlerden "doktora koşulu aranmaksızın" doçent olarak atanarak,
- 2) 1927-1930 arasındaki üç yılda, yurtdışına, üniversite görevlendirilmek amacıyla 501 öğrenci gönderildi. Okullarını bitiren öğrenciler, 1932-1933'te dönmeye başladılar.
- 3) "Almanya ve Orta Avrupa'dan siyasî nedenlerle (Nazi baskısı) kaçan, çoğu Musevi asıllı profesörlerden tamamlandı.

Bugünlerde İsviçre'de bulunan ve Almanya'dan ayrılmış olan, iş arayışı içindeki çoğu Musevi asıllı bilim adamlarını temsilen Türkiye'ye gelen Philipp Schwartz, Dr. Reşit Galip ve İsmet İnönü ile görüştüğünden sonra, şu ünlü telgrafı İsviçre'ye çeker: "**3 değil 33**" (yalnız 3 kişiye değil, 33 ve daha çok kişiye iş olanağı var!).

Sonuç olarak, 1933'teki bu Üniversite Devrimi ile ayrılan eski Darü'l-Fünûn hocalarının yerine Hitler Almanyası'ndan kaçan 42 kadar Alman profesör tayin edilmişlerdi. Bu işlemlerin gerçekleştirilmesinde İsviçreli pedagoji profesörü Malche ile Alman patoloji profesörü Philippe Schwartz büyük rol oynadılar.

İsviçre'deki Alman Bilim Adamları Yardımlaşma Derneği Başkanı ve en genci olan Patoloji Uzmanı Prof. **Philipp Schwartz** çağrıldı ve Milli Eğitim Bakanı Dr. **Reşit Galip** ile, profesörlerin, Türkiye'de çalışma koşullarını belirleyen genel bir anlaşma imzaladı. Milli Eğitim Bakanlığı, yabancı bilim adamlarına, hizmetlerinin karşılığı olarak, yüksek maaş, vb olanaklar sağladı.

Sadece İstanbul Tıp Fakültesi'nde 1933 ile 1945 yılları arasında 19 Alman tıp profesörü, klinik ve enstitü direktörü olarak görev almışlardı.

1933'ten sonra Türkiye'ye, pekçok ünlü bilim ve sanat adamı geldi. Türk tıbbı, bu değerli "beyin göçü"nden en çok yararlanan bilim dalıydı. Türkiye'den ayrıldıktan sonra, ününü ABD'de daha da arttıracak olan Operatör **Rudolf Nissen**, jinekolojinin dünyadaki ilk öncülerinden **Wilhelm Liepman**, insülini bulan **Erich Frank**, deri hastalıkları uzmanı **Alfred Marchionini**, göz hastalıkları uzmanı **Joseph Igersheimer**, Türkiye'de ders veren ünlü hekimlerdi. **Alfred Kantorowicz**, İstanbul Dişçilik Fakültesi'ni kurdu (3,5).

Bunların yanı sıra Akil Muhtar Özden, Mazhar Osman, Hulusi Behçet, Tevfik Salim Sağlam Paşa, Neşet Ömer gibi kendi alanlarında ünlü bir çok Türk hocaların da İstanbul Tıp Fakültesi öğretim kadrosunda yer almıştır.

Bu çalışmaların sonucu, İstanbul Tıp Fakültesi, 1933'teki Atatürk'ün Üniversite Devrimi'nden sonra Avrupa'nın en önemli tıp fakültelerinden biri oldu.

Erich Frank'ın İstanbul Tıp Fakültesi'nde yayınladığı “**New Istanbul Contributions to Clinical Science**” adlı dergi Avrupa’da ilgi odaklarından biri durumuna geldi.

Dr. Reşit Galip

1893'te Rodos'ta doğdu, İzmir İdadisi'ni ve Tıbbiye'yi bitirdi (1917). Öğrenciyken gönüllü olarak Balkan ve I. Dünya savaşlarına katıldı. 1919'da Anadolu'ya geçti; Kütahya'nın Tavşanlı kazasında halk sağlığı üzerine çalışmalar yaptı, pratik bilgiler içeren kitaplar yazdı. Kütahya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti' nin kurulması için uğraştı. 1925'te Aydın'dan milletvekili seçildi. Üniversite Devrimi' ni gerçekleştirmek üzere Eylül 1932'de atandığı Milli Eğitim Bakanlığı'ndan, anlaşmazlığa düşünce, Ağustos 1933'de ayrılmak zorunda kaldı. Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin kuruluşlarında etkin olan Reşit Galip (Resim XI-4) son günlerine kadar dikkatini bu alanlarda yoğunlaştırdı. Aydın Milletvekili Dr. Reşit Galip 5 Mart 1934'te pnömoni nedeniyle genç yaşta öldü (7).

Kaynaklar

1. Aydoğan M. Türkiye Üzerine Notlar. www.1001kitap.com
2. Doğramacı İ. Günümüzde Rektör Seçimi ve Atama Krizleri, Meteksan, Ankara 2000.
3. Widmann, H. Atatürk Üniversite Reformu (Almanca Konuşulan Ülkelerden 1933 Yılından Sonra Türkiye'ye Gelen Öğretim Üyeleri), Çev. Kazancıgil A ve Bozkurt S. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2000.
4. Kobal Y. 1933 Üniversite Reformunun Atatürk'ün kültür politikasındaki yeri. http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/arsiv/1933.htm#_edn3
5. Terzioğlu A. Kuruluşunun 550. yılında İstanbul Üniversitesi ve Avrupa Üniversiteleri Sempozyumu. İst Tıp Fak Mec 2003; 66: 2.
6. Yücel T. Atatürk ve Atatürkçülük. İstanbul: Ders Kitapları AŞ, 2000.
7. www.biyografi.net

XII. Prof. Dr. Philipp Schwartz, yeni bir başlangıç

Prof. Dr. Philipp Schwartz (Resim XII-1,2), (1-6).

Almanya’da, 30 Ocak 1933 tarihinde Adolf Hitler Şansölye seçilir, iktidara gelir ve özellikle Museviler üzerinde onları toplumdan her yönleriyle soyutlamaya yönelik baskıları arttırır.

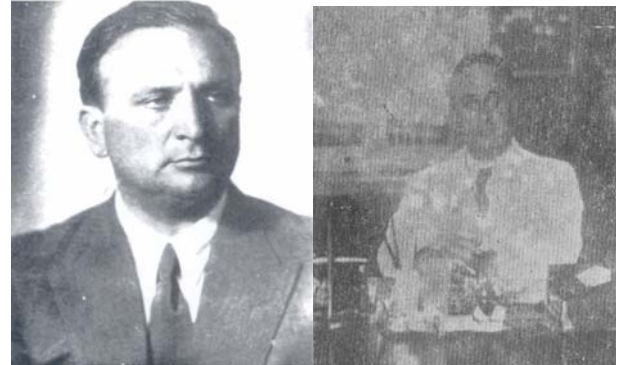
Bunun üzerine Almanya’dan kaçış süreci başlar. Özellikle akademik sığınmacıların ilk durağı Zürih’te kurulan

“Notgemeinschaft deutscher Wissenschaftler im Ausland” (Yurtdışındaki Alman Bilim Adamlarına Yardım Derneği) olur.

Bu dernek, Frankfurt Tıp Fakültesi Patoloji Enstitüsü profesörlerinden, Mart 1933’de İsviçre’ye iltica eden Prof. Dr. Philipp Schwartz’ın (Resim XI-1,2) öncülüğünde, Zürih (Uraniastrasse No.40)’de bir işhanında çalışmaya başlar.

Bu arada genç Türkiye Cumhuriyeti de 10. yaşına basmış, 1 Ağustos 1933’de Atatürk Üniversite Devrimi’ni gerçekleştirmiştir. Doğrudan Atatürk’ün daveti üzerine, İsviçre’deki bu bürodan, pek çok mülteci bilim adamı, Türkiye’ye gelerek İstanbul ve Ankara’daki eğitim kurumlarında göreve başlar.

İsviçre’deki Alman Bilim Adamlarına Yardım Derneği Başkanı Patoloji Uzmanı Prof. **Philipp Schwartz** Ankara’ya gelerek Milli Eğitim Bakanı Dr. **Reşit Galip**’le, görüştü ve Türkiye’de çalışma koşullarını belirleyen genel bir anlaşma imzaladı. Sadece İstanbul Tıp Fakültesi’nde 1933 ile 1945 yılları arasında 19 Alman tıp profesörü, klinik ve enstitü direktörü olarak görev almışlardı (1-6).

Resim XII-1,2. Ord. Prof. Dr. Phlipp Schwartz, (1894–1977) İstanbul Üniversitesi’nin ilk patoloji hocasıdır. Türkiye’de 1933-1953 döneminde çalıştı.

Prof. Dr. Phlipp Schwartz ile çalışan ve yanında yetişenler (6).

- Prof. Dr. Besim Turhan
 Prof. Dr. İhsan Şükrü Aksel
 Prof. Dr. Süreyya Tanay
 Prof. Dr. Bedrettin Baha Pars
 Prof. Dr. Kemal Akgüder
 Prof. Dr. F. Perihan Çambel
 Prof. Dr. Münevver Yenerman
 Prof. Dr. Muamer Yenerman
 Prof. Dr. Talia Bali Aykan,

Kitapları

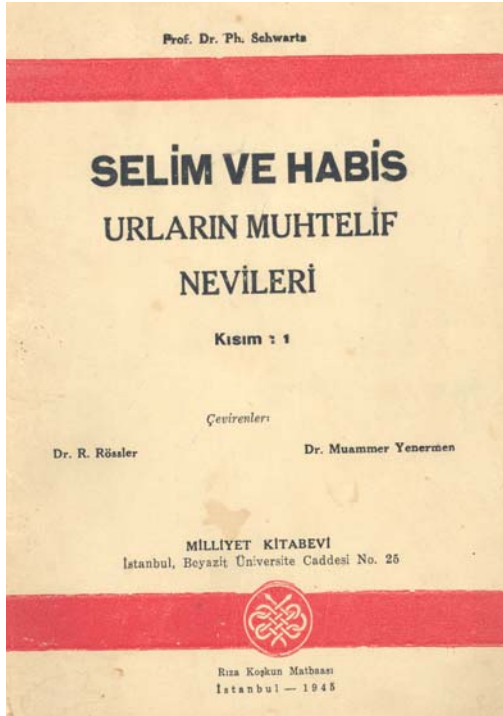
Yazılan kitaplarda, **Merkez Sinir Sistemi** ile ilgili bölümler de bulunmaktadır. O dönemde asistanı olan Prof. Dr. Muammer Yenerman tarafından da çevirisi yapılmıştır (Resim XII-3,4).

- Philipp Schwartz, 28.04.1948'de Türk Vatandaşı oldu,
- 1953'de ABD'de Pennsylvania Warren State Hospital'de Patolojik Anatomi Araştırma Enstitüsü Direktörü oldu,
- 1 Aralık 1977'de Florida'da vefat etti (Resim XII-5,6).

Tablo XII-I. Yaklaşık 20 yıl (1933-1952) İstanbul Üniversitesi'nde görev yaptıktan sonra ayrılarak ABD'ne giden Prof. Dr. Philipp Schwartz'ın, üniversitemizle ilişkin değerlendirme raporu.

1952 yılında, Türkiye'den ayrılırken, Üniversite ile ilgili, Ord. Prof. Philipp Schwartz'ın değerlendirme raporu

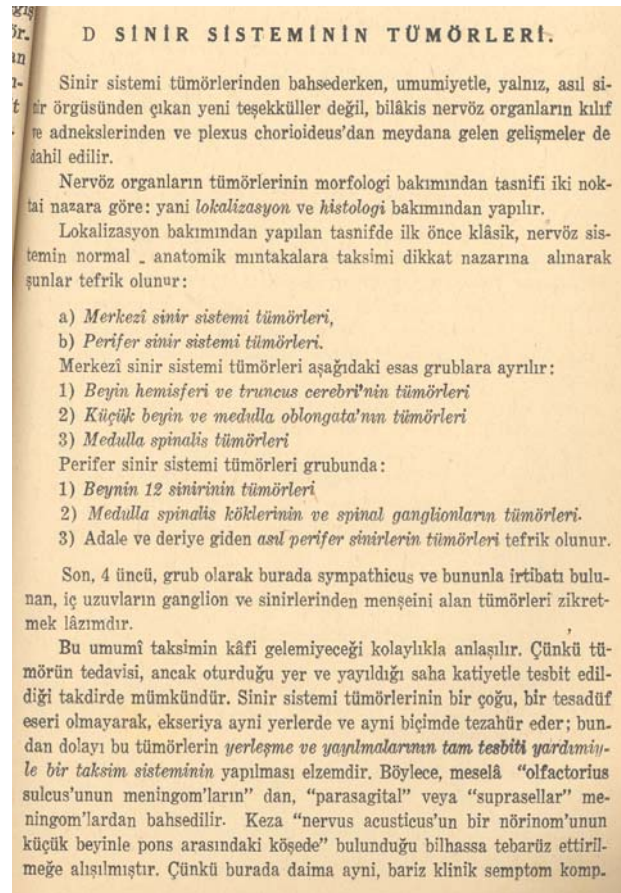
- "1933 reformunun bekleneni verememesinin, başlıca nedenleri;
- Türk aydınındaki yetersizlik duygusu,
- bunun sonucu olarak böbürlenmek,
- gerçekte çalışkan, başarılıları çekememek,
- güvensizlik duygusu,
- bilimsel çalışmaya değil,
- mevki ve makama,
- özel işlere önem vermektir." (4,5)

Resim XII-3,4. Schwartz'ın, Merkez sinir dizgesi ile ilgili yazmış olduğu kitap bölümü. (Çev. Muammer Yenerman)

Bir Anı

"Simpozyumun kapanış konuşmasını yapan Prof. Dr. Ph. Schwartz'ın İsviçre'de psikiyatrist olarak çalışan kızı Dr. Susan Ferez-Schwartz, babası ile 1933 Reformu'nda İstanbul'a geldiklerinde ağabeyi Andreas Schwartz ile birlikte ilkokul'u İstanbul'da okuduklarını, güzel bir Türkçe ile anlatarak, Türklerin Avrupa'da rönesansa katkıları olduğunu, o dönemden beri, horlanmış milletlere daima yardımda bulunan yüce bir millet olmasına karşın, bugün İsviçre, Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde horlanmalarını ve Avrupa Birliği'ne almakta zorluk çıkarmalarındaki mantığı anlamadığını belirtti. Babası gibi, kendisi ve kardeşinin de Türkiye'yi ikinci vatanları olarak gördüklerini belirterek, büyük Atatürk'ün 1933'teki Üniversite Reformu ile İstanbul Tıp Fakültesi'nin Avrupa'nın en iyi tıp fakültesi haline getirmesini, Avrupa ülkelerinin unutmamaları gerektiğine değindi. Dr. Susan Ferez-Schwartz'a İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Faruk Erzençin, Fakülte adına, babası Prof. Dr. Dr. h.c. Ph. Schwartz şükran plakettini sundu." (5).

TÜRK PATOLOJİ DERGİSİ • 19 (1-2): 1-6 (2003)
(The Turkish Journal of Pathology)

ORD. PROF. DR. PHILIPP SCHWARTZ'IN (1894-1977) İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ'NDE PATOLOJİ EĞİTİMİNE KATKILARI

Dr. Arın NAMAL

ÖZET: Hitler Almanyası'nı terkeden bir bilim adamı olan Schwartz, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Patolojik Anatomi Enstitüsü'nde 1933-1953 yılları arasında Enstitü Direktörü olarak görev yaptı. Bu görevde başladığında, patoloji anatomisi eğitimi de dışlanmıştı. Schwartz, bir rapor halinde, Tıp Fakültesi Dekanı'na sundu. Bu makalede, söz konusu rapor ve Schwartz'ın patolojik anatomi dalına diğer hizmetleri tanıtılmaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: 1933 Türk Üniversite Reformu, patolojik anatomi eğitimi

SUMMARY: PROF. DR. PHILIPP SCHWARTZ'S (1894-1977) CONTRIBUTIONS TO THE PATHOLOGY EDUCATION AT THE MEDICAL FACULTY OF ISTANBUL UNIVERSITY. Being a scientist who had left Hitler's Germany, Schwartz worked as the Director of the Institute of Pathological Anatomy at the Medical Faculty of Istanbul University between the years 1933-1953. When he started office, he presented to the Dean of Medical Faculty a report pertaining the changes he wanted to realize in the education of pathological anatomy. This article introduces this report and other contributions and services of Schwartz in the branch of pathological anatomy.

KEY WORDS: 1933 Turkish University Reform, pathological anatomy education

GİRİŞ

Hitler Almanyası'nı terkeden bilimadamlarına, dünyanın bir başka köşesinde yeniden bir üniversite çatısı altında çalışma olanakları yaratma amacıyla Zürih'de "Yurtdışındaki Alman Bilimadamları Acil İhtiyaç Birliği"ni (Notgemeinschaft Deutscher Wissenschaftler im Ausland) kuran Prof. Dr. Philipp Schwartz, 6 Temmuz 1933'de Ankara'da, devrin Eğitim Bakanı Dr. Resid Galip başkanlığında toplanan Üniversite Reformu Komisyonu'na katılarak birçok kader arkadaşının İstanbul Üniversitesi'nde görev almalarını sağlamış, ardından İsviçre'ye, arkadaşlarını sevince boğan, "Uç değil, otuz" sözcüklerinin yer aldığı ünlü telgrafı çekmişti. Kendisi de İstanbul Üniversitesi'nde görevlendirilen ilk yabancı bilimadamı katfilesinde yer alan, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Patolojik Anatomi Kürsüsü'ne 1933 yılından başlayarak yirmi yıl hizmet eden Schwartz, 1973 yılında, yani ülkemizden ayrılışı üzerinden yirmi yıl geçtikten sonra, Prof. Dr. Münvever Yenerman'ın önerisi üzerine İstanbul Üniversitesi'nce "Dr. honoris causa" ünvanı ile onurlandırılmıştı.

Onun biyografisini, Türkiye'deki hizmetlerini konu alan kapsamlı yayınlar yapılmış (1,2), 1933 Türk Üniversite Reformu'na tanıklığına ilişkin konferans notları da, bir Alman araştırmacı tarafından yayınlanmıştır (3). Bu makale, Schwartz'ın alanında devraldığı eğitim yaklaşımının kısaca anımsatılması ardından, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Dekanlığı Personel Dairesi'nde adına açılmış dosyada (5) yer alan, direktörlüğünü üstlendiği bölümdeki eğitimi geliştirme konusunda düşüncelerini açıkladığı, o günkü hizmet kapasitesini ve karşılaştığı sorunları değerlendirdiği, şimdiye dek günışığına çıkmamış bir raporu ile bazı yazışmalarını, günümüz patoloji eğitimcilerine tanıtmaya, değerlendirmelerine sunma amacını taşımaktadır.

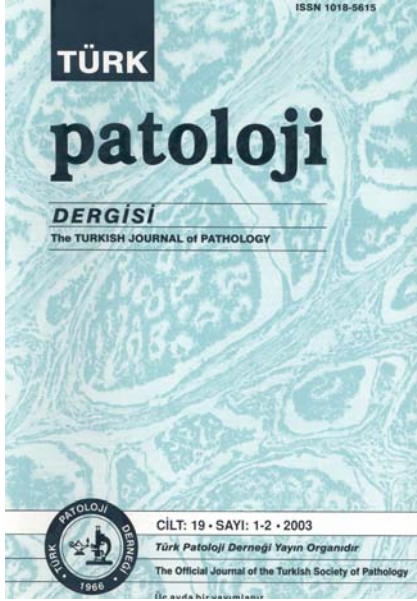
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul

BIYOGRFİSİNİN ANIMSANMASI AMACIYLA KISACA

Sami ve Regina Schwartz'ın oğulları Philipp Schwarz, 19.7.1894 tarihinde Versec'de (Yugoslavya) dünyaya gelmişti, musevi idi. 1919 yılı Ağustos ayında Budapeşte Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1914-18 yılları arasında Macaristan Ordusu'nda ve Galicya Cephesi'nde müfettiş olarak harbeden kıtada subayı. 1923-1933 yılları arasında Frankfurt Üniversitesi Marazi Teşrih (Patolojik Anatomi) Kürsüsü'nde uzman, doçent ve profesör oldu. Almanyada iken "yenidoğanda doğum travmaları", "doğum travmaları üzerinde deneysel çalışmalar ve Virchow ensefali", "erişkinde beyin kanamaları", "gliomların lokalizasyonu ile çevre infiltrasyonları", "Recklinghausen Sendromu" gibi çeşitli nöropatoloji konuları ile "tüberkülozda hipersensibilite ve immünlite ile ilgili doku lezyonları" hakkında çeşitli makaleler yayınlamıştı (4,5).

Hitler'in iktidara gelmesi akabinde, "istenmeyen kişi" konumunda görülenleri yıldırmaya, ülkeden uzaklaştırma amaçlı baskıların bir parçası olarak 1933 Mart'ında evi polis tarafından basılarak silah araması yapılmış, ertesi gün hastane bahçesinde karşılaştığı bir doçent arkadaşını, hayretler içerisinde neden hala "kaçmamış" olduğunu sormuştu kendisine. Schwartz, o gece oğlu ile birlikte Zürih'e yola koyulacak, kızı ve eşi, birkaç gün sonra peşlerinden gelecektir. Nisan ayının ortalarında "Neue Zürcher Zeitung" adlı gazetede, "Alman Bilimadamları İçin Danışma Bürosu" nun açıldığını duyuran ilanları vermeye başlar (3). "Notgemeinschaft"ı kurduğu, Türkiye'de kendisinin ve pek çok kader arkadaşı bilimadamlarının görev almasını sağlayacağı bir yolda adımlar atmaktadır artık.

Schwartz, ülkemizde göreve başlarken 39 yaşındaydı. 1927 yılında evlendiği, kendisi gibi musevi olan eşi Vera, her ikisi de Frankfurt doğumlu çocukları 6.5 yaşındaki oğlu Andre ile 2.5 yaşındaki kızı Susan da onunla birlikte Türkiye'ye gelmişti. Dilimizi kısa sürede öğrenmeyi başardı, ülkemizde bulunduğu yıllar içerisinde 17'si yurtdışı, 13'ü yurtiçi dâhilinde toplamca 20 makale, bir kitap

Resim XII-5,6. Prof. Dr. Philipp Schwartz ile ilgili Arın Namal'in makalesi, Türk Patoloji Dergisi 2003;19(1-2): 1.

Kaynaklar

1. Canda MŞ. Başlangıçtan Günümüze Patoloji'nin Gelişimi. Temel Patoloji I, İkinci Baskı (M.Ş. Canda, T. Canda), Sivas Kanser Savaş Derneği Yayınları, No: 6, Sivas: Dilek Basım-evi, 1988; 9-18.
2. Küçüker O. Atatürk Üniversite Reformu'nun ilk botanik bahçesi 70. yaşında. İÜ Alfred Heilbronn Botanik Bahçesi. Bilim ve Gelecek Derg 2005; 19; 1-7.
3. Naderi S. Mahzar Osman ve Türkiye'de Nöroşirürji'nin Doğuşu. Dokuz Eylül Yayınları. İzmir, 2004.
4. Namal A. Ord. Prof. Dr. Philippe Schwartz'ın (1894-1977) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde eğitime katkıları. Türk Patoloji Dergisi 2003; 19(1-2): 1-6.
5. Terzioğlu A. Kuruluşunun 550. yılında İstanbul Üniversitesi ve Avrupa Üniversiteleri Sempozyumu. İst Tıp Fak Mec 2003; 66: 2.
6. Seçkin S. Patolojinin Tarihçesi. <http://www.patoloji.gen.tr/tarihce.htm>

XIII. Prof. Dr. Siegfried Oberndorfer (24.06.1876-01.04.1944)

Prof. Siegfried Oberndorfer İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde 1937 de kurulan Genel Patoloji ve Deneysel Patoloji kür-

süsüne atanmış; Sedat Tavat, Üveis Maskar, Osman Saka, Satı Eser gibi patoloğların yetişmesinde etkili olmuştur (1-3). Prof. Dr. Siegfried Oberndorfer 1907 yılında ilk olarak "carcinoid" terimini önermiş ve tanımlamıştır (4).

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde görev aldı. "Türk Bayrağına sarılarak" gömülmek istemiştir.

Kaynaklar

1. Canda MŞ. Başlangıçtan Günümüze Patoloji'nin Gelişimi. Temel Patoloji I, İkinci Baskı (M.Ş. Canda, T. Canda), Sivas Kanser Savaş Derneği Yayınları, No: 6, Sivas: Dilek Basımevi, 1988; 9-18.
2. Naderi S. Mahzar Osman ve Türkiye'de Nöroşirürji'nin Doğuşu. Dokuz Eylül Yayınları. İzmir, 2004.
3. Terzioğlu A. Kuruluşunun 550. yılında İstanbul Üniversitesi ve Avrupa Üniversiteleri Sempozyumu. İst Tıp Fak Mec 2003; 66: 2.
4. Oberndorfer S. Karzinoide tumoren des dünndarms. Frankf Z Pathol 1907; 1: 426-432.

XIV. Ord. Prof. Dr. Besim Turhan ve İstanbul'daki gelişmeler

- 1919 İst Tıp Fakültesi.
- 1923-1927 Fransa'da Patoloji eğitimi.
- 1933 Doç.
- 1941 Prof.

1953'de Schwartz'ın Türkiye'den ayrılması ile yerine İstanbul Üniv. Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı Başkanı olarak seçilmiştir (Resim XIV-1)(1).

Resim XIV-1. Ord. Prof. Dr. Besim Turhan (1876-1973).

Prof. Dr. Bedrettin Baha Pars

Resim XIV-2. Prof. Dr. Bedrettin Baha Pars (1910 Bursa-2004 İstanbul).

Prof. Dr. Bedrettin Baha Pars (Resim XIV-2) (2).

Prof. Dr. Schwartz ve Prof. Dr. Oberndorfer'in öğrencisi. İstanbul Tıp Fak 1938

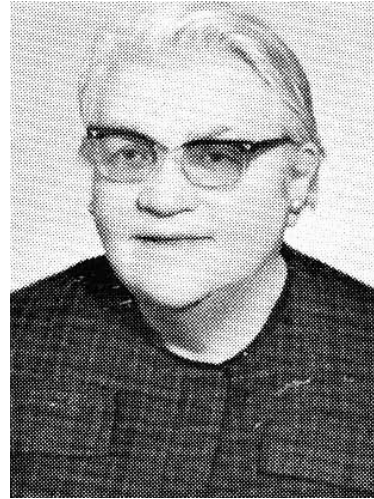
Doç 1945

Prof 1963

Emekli 1979

Sitopatoloji ve PAP yöntemi üzerinde çalıştı (2).

Prof. Dr. Fatma Perihan Çambel

Resim XIV-3. Prof. Dr. F. Perihan Çambel (1909-1987)

Prof. Dr. F. Perihan Çambel (Resim XIV-3) (3-8).

- İstanbul 17 Ağustos 1909
- İlk ve Orta eğitim, Berlin
- Amerikan Kız Koleji, 1928
- İstanbul Tıp Fakültesi 1934

- Patoloji Uzmanı, 1936 (Schwartz’ın asistanı)
- Guraba Hast. Patoloji Uzm. (8 yıl)
- Ankara Numune Hast. Patoloji Uzmanı (Kurucu)
- Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu’nun yeniden kuruluşu (1947).
- ABD (St. Louis) 1948-1949
- ABD (Florida) 1949-1952 (Prof.)
- Ankara Numune Hastanesi 1952
- 6 Kasım 1973 Brüksel’de yapılan “Cancer-Environment” konulu simpozyum’da “Altın Madalya”, “Merite Social de Belgique” nişanı ve “Commandeur” sanı verilmiştir.

1949. Dr. **Perihan Çambel**, Amerika Birleşik Devletleri Florida Üniversitesi Kanser Araştırma Laboratuvarı patoloji-biyoloji bölümü başkanlığına getirildi (5). http://www.bianet.org/tarih_arsiv/eylul_25.htm

Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu, kanser sözcüğünün pek de duyulmadığı bir dönemde kuruldu. Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar’ın kurduğu “Türk Kanser Tetkik ve Mücadele Cemiyeti”nin yaşatılmaması üzerine patoloji uzmanı Dr. Perihan Çambel, 56 arkadaşını biraraya getirdi. Kararlı bir uğraş sonucunda 18 Şubat 1947’de Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu yeniden kuruldu (6). <http://www.turkcancer.org/gazeteankara.php>

“Atatürk’e otopsinin neden yapılmadığının açıklamasını ise, yine söz konusu programda, Atatürk’ün doktorlarından Neşet Ömer İrdelp’in asistanı **Perihan Çambel’in** kendi sesinden yayınladık. **Çambel**, 1978 yılında Prof. Kocatürk’e bu konuda açıklama yapmıştır” (7).

<http://www.milliyet.com.tr/1998/12/12/yazar/asik.html>

“Mesaj 5 Prof. Dr. Esin Kahya (01.02.2006)

Konu: Perihan Çambel, Sayın Feza Hanım, Sayın Prof. Dr. Perihan Çambel Hanımefendi ile bizzat tanışma şansım oldu ve bana bazı yayınlarını hediye etmişti.

Hocanın bendeki yayınları arasında özellikle onun onkoloji konusundaki çalışmaları ile ilgili olanlar bulunuyor. Ayrıca Türk Kanser Haberleri adlı dergide onun çalışmaları ile ilgili bilgi bulunmaktadır.

Bendeki makalelerinden birisi: Chronic Thyroiditis and Primary Thyrotoxicosis adlı makalesi; Kazım Gürkan hoca ile birlikte American Medical Association tarafından yayınlanan the Archives of Surgery’nin Mart 1945, c.50, ss. 125-129 arasında yayınlanmış bir makalesi.

Bendeki makalelerini bir araya getirdiğimde size daha ayrıntılı bir liste vermeğe çalışacağım. Eğer hoca için bir

şeyler yapabilirseniz sevinirim. Zamanında çalışmalarını yürütürken pek de destek görememiş, ama çalışmaktan yılmamış bir bilim insanı. İginize teşekkür ederim (8).

Selamlar

Esin Kahya “<http://www.bilimtarihi.org/mesajlar.htm>”

Kaynaklar

1. Yenerman M. Türk Patoloji Alanının Öncülerinden Ord. Prof. Dr. Besim Turhan. Patoloji Bülteni 1974; 1(1): 2-4.
2. Dizdaroğlu F. Prof. Dr. Bedrettin Pars’ın ardından. Türk Patoloji Dergisi 2004; 20(3-4): 51-52.
3. Çalışmanın Övgüsü. Prof. Dr. Perihan Çambel. Patoloji Bülteni 1974; 1(1): 11-120.
4. Unat Ekrem Kadri. "Prof.Dr. Perihan Çambel (1909-1987)", Tıp Tarihi Araştırmaları, 1990;4: 163-165.
5. http://www.bianet.org/tarih_arsiv/eylul_25.htm
6. <http://www.turkcancer.org/gazeteankara.php>
7. <http://www.milliyet.com.tr/1998/12/12/yazar/asik.html>
8. <http://www.bilimtarihi.org/mesajlar.htm>

XV. Prof. Dr. Necati Eranıl ve Ankara’daki gelişmeler

Patoloji’nin Ankara’da işlevsel duruma geçmesinde GATA’ dan Ankara Üniversitesi’ne geçen Prof. Dr. Necati Eranıl ve Prof. Dr. Süreyya Tanay’ın gayretleri önemlidir (1,2).

Resim XV-1. Prof. Dr. Necati Eranıl (1902 İstanbul- 1989, Ankara)

Prof. Dr. Necati Eranıl (Resim XV-1).

1936-1937 Berlin Üniv.

1944 Prof. Gülhane

1946 Ank. Üniv. Patoloji ABD.

1957 Bonn Üniv.

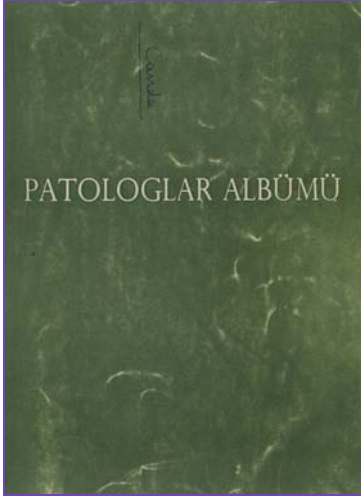
1970 Frankfurt Max-Planck Beyin Araşt. Enst.

1976 Emekli

“50. meslek yılı.”

Türk Patoloji Derneği Başk. Prof. Dr. Muammer Yenerman, 1978'de Patologlar Albümü'nü çıkardı (1). Buradan alınan Prof. Dr. Necati Eranıl ile ilgili sayfa aşağıdadır (Resim XV-2,3).

Prof. Dr. Necati Eranıl, Prof. Dr. Süreyya Tanay ile birlikte Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı'nı kurmuştur.

Adı ve Soyadı	: Necati ERANIL	
Doğum yeri ve yılı	: İstanbul 1902	
Bitiirdiği Tıp Fakültesi ve yılı	: İstanbul Tıp Fak 1925	
Patoloji İhtisası yaptığı yer	: Gülhane As. Tıp Ak.	
Patolog olduğu yıl	: 1930	

Kısa hayat hikâyesi : 1926 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisinde staj; 1925, 1926 yıllarında Haydarpaşa Askeri hastanesinde staj; 1928, 1930 yıllarında Gülhane askeri tıp akademisinde patoloji asistanlığı; 1932, 1934 yıllarında patoloji basistanlığı yaptım. 1935, 1937 yıllarında Berlin Üniversitesi patoloji enstitüsünde; 1938-1942 yıllarında Kara, Ardahan, Trabzon hastanelerinde ve Tümen baş hekimliklerinde çalıştım. 1943 yılı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Prof. muaviniliğine, 1944 Patoloji profesörlüğüne atandım. 1946 yılında A.U. Tıp Fakültesi patoloji profesörlüğüne seçildim. 1957 yılında bir sene Bonn Üniversitesi patoloji enstitüsünde, 1970 yılının altı ay Frankfurt Max-Planck Beyin araştırma enstitüsünde bulundum. 13 Temmuz 1976 da 50. inci meslek yılı tamamladıktan ve 30 yıldan fazla Tıp fakültesi patoloji öğretim üyeliğinde bulunduktan sonra Emekli'ye ayrıldım.

Medeni hali ve çocuk sayısı : Evliyim 2 çocuğum var.

İs adresi : A.U. Tıp Fakültesi Patoloji kürsüsü Başkanlığından Emekli

Ev adresi : İstanbul'da, Etiler, Profesörler sitesi B. 2 Daire 6 Ankara'da, Bahçeşehir 9. sokak No. 5

Patolojide ilgi duyduğunuz konular : Üropeoitik sistem hastalıkları

Yayımları :

Yayımlarımdan bir kısmı

Eranıl N., Köksal M. : Bir Craniopharyngioma vak'ası: A.U. Tıp Fak. Mec. vol: V, 1-2, sayfa 71-92, 1961
 Eranıl N., Güldehan M. : Two cases of Idiomyoma cutis: Act. med. Turcica; vol: VI, 1-2, sayfa 195-203, 1962
 Eranıl N., Tanay S., Kiyak Y. : Alveolar cell cancer of the lung. Report of 4 cases and further evidence of their histogenesis. Act. med. Turcica; vol. V, 3-4, sayfa 27, 1953
 Eranıl N. : Cancer en Turquie: A.U. Yılığ. V, sayfa 173-176, 1954-55
 Eranıl N., Kiyak Y., Ergüder R., Ayrıal N. : Karotis c'ami tümörü: A.U. Tıp fak. mec. Vol: VII-VIII, 1-4, say 143, 1955
 Eranıl N., Esendal A.S., Kiyak Y. : Le Mesonephrome de l'ovaire: Act. med. Turcica; Vol VIII, 1-2, say. 31-40, 1956
 Eranıl N., Titiz I., Tat I. : Travail d'Institut de pathologie, de première et deuxième clinique de dermatologie; A.U. Yılığ. vol VIII, Say. 77-83, 1959-1962
 Eranıl N. : Kanseri sitojenisi; Onkoloji enstitüsü kanser konferansları Vol. I, sayfa 14-25, 1966 A.U. Tıp Fak.
 Eranıl N. : Malign melanom; Onkoloji enstitüsü kanser konferansları; vol. II, sayfa 77-91, 1967 A.U. Tıp Fak.
 Eranıl N. : Karsinoid; Onkoloji enstitüsü kanser konferansları; vol. III sayfa 227-233, 1968 A.U. Tıp Fak.
 Eranıl N. : Tiroid kanserleri; Onkoloji enstitüsü kanser konferansları; vol. IV, Sayfa 263-271, 1970 A.U. Tıp Fak.
 Eranıl N. : Patolojide makroskopik teşhis; 3. Basılı; Ay yıldız basım evi, 1960 Ankara
 Eranıl N. : Üriner sistem patolojisi; 3. Basılı, Ay yıldız basım evi, 1963 Ankara

Resim XV-2,3. Prof. Dr. Necati Eranıl (1902-) ile ilgili Patologlar Albümündeki bölüm.

Prof. Dr. Süreyya Tanay

Resim XV-4. Prof. Dr. Süreyya Tanay (1901-)

Prof. Dr. Süreyya Tanay (Resim XV-4) (1).

İstanbul 1901

İstanbul Tıp Fakültesi 1922

Patoloji Uzmanı 1925 (Gülhane)

Berlin 1935 (Prof. Dr. L. Pick ile çalıştı)

Erzurum Çakmak Hast. Patoloji Lab. 1934-1937 (Kuruluş)

Haydarpaşa Numune Hast. Patoloji Şefi 1937

Doç 1938

Afganistan Kabil Tıp Fakültesi 1939

Yeni kurulan Ankara Tıp Fak. Patoloji Prof.'lüğü, 1948

Afganistan Kabil Tıp Fakültesi 1954-1959

Emekli 1972

Tanay solusyonu: Acta Medice Turcica 1954;1(3-4):.

Kitapları

- Genel Patoloji, Örnek Matbaası, Ankara; 1952
- Genel Patoloji, Yeni Desen Matb. Ankara; 1967
- Kalp Hast. Patolojisi, Ayyıldız Basımevi, Ankara, 1971.

Prof. Dr. Muharrem Köksal

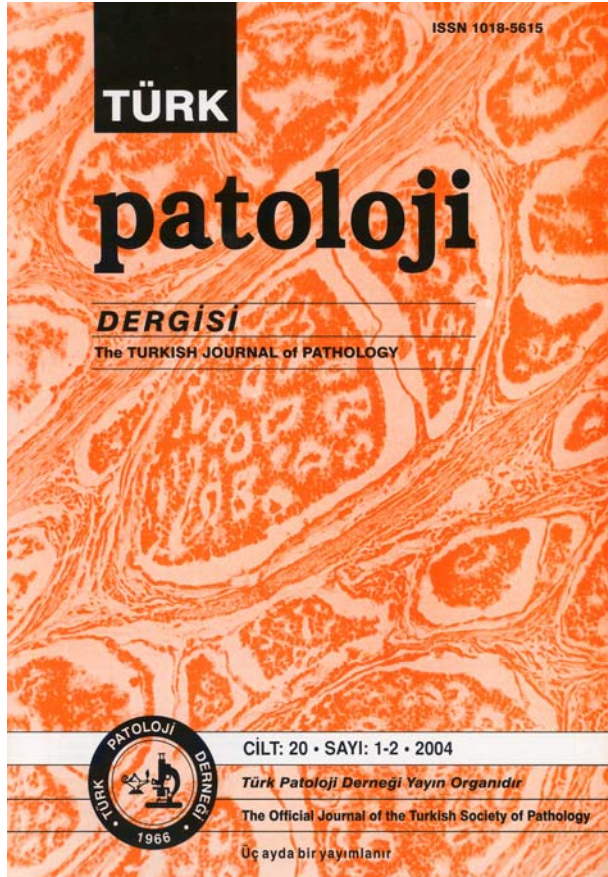

Resim XV-5-6. Prof. Dr. Muharrem Köksal (1912 Yafa 2004 İstanbul).

Prof. Dr. Muharrem Köksal (Resim XV-5-7 (1).
İstanbul Tıp Fakültesi 1932
Patoloji Uzmanı 1945 (Gülhane)
Doç. 1948
Ankara Üniversitesi 1949
İngiltere 1951-1953
Prof. 1955
H.Ü. Tıp Fak. 1963
ABD 1965
Patoloji Bülteni 1974 (Kurucu)
Emekli 1982

Kitapları

- Sindirim Sistemi Patolojisi
- Genel Onkoloji
- Patoloji Bülteni Dergisi (Kurucu Editör), 1974

Resim XV-7. Prof. Dr. Muharrem Köksal’ın yaşamı ve ilgili Prof. Dr. İlhan Tuncer’in yayını, Türk Patoloji Dergisi.

Prof. Dr. Muharrem Köksal, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı’nın 1963 yılında kuruculuğunu yapmış ve patoloji ile dallarının kuruluş ve gelişim çalışmalarını yürütmüştür.

Prof. Dr. Behsan Önel’un Almanya dönüşü (1970) Hacettepe Üniversitesi’ne gelişini sağlamış, böylece Türkiye’de Nöropatoloji alanındaki çalışmaların önünü açmıştır.

Prof. Dr. Osman Nuri Aker

Resim XV-8. Prof. Dr. Osman Nuri Aker (1916 Manisa, Salihli – 01.05.1998, Ankara).

Prof. Dr. Osman Nuri Aker (Resim XV-8)(1,3,4)

İst. Tıp Fak. 1934

Patoloji Uzm 1946

ABD 1951-1953 (Papanicolaou ile çalıştı)

Doç. 1955

Prof. 1957

Ankara Üniv (1957-1966)

Emekli 1969

Prof. Dr. Osman Nuri Aker Türkiye’de Sitopatoloji’nin kurucusudur (1953), ayrıca patoloji profesörü, Prof. Dr. Handan Aker’in babasıdır.

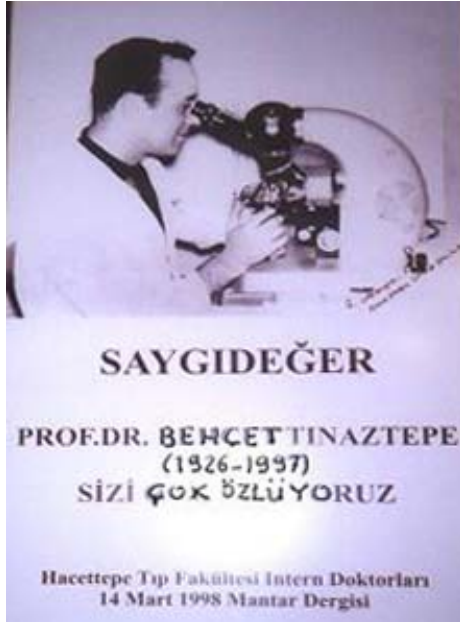
Kitapları

- Aker ON. Laborantlar için Histoloji-Boya Tekniği Patolojik Anatomi ve Otopsi Tekniği Ankara: Yeni Matbaa, (1949) (Resim XV-9).

Resim XV-9. Prof. Dr. Osman Nuri Aker'in kitabı.

- Gridley (Aker ON, Çevirmen). Laboratuar El Kitabı, Ankara: Örnek Matbaa, 1954.
- Aker ON. Otopsi. Ankara: Örnek Matbaa, 1956

Prof. Dr. Behçet Tınaztepe

Resim XV-10. Prof. Dr. Behçet Tınaztepe (1,2,5) (1926-1997)

Prof. Dr. Behçet Tınaztepe (Resim XV-10) (1,5)

İst. Tıp Fakültesi 1950

Patoloji Uzm. ABD 1955-1958

HÜ Pediatrik Patoloji'nin kurucusu 1963

Doç 1965

Prof. 1971

Atatürk Üniv. Tıp Fak. Patoloji AD Kuruluşu 1965

Prof. Dr. Ali Ulvi Özkan

Resim XV-11. Prof. Dr. Ali Ulvi Özkan (1924 Tavas, Denizli-2003 İzmir).

Prof. Dr. Ali Ulvi Özkan (Resim XV-11) (1)

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi **Patoloji** Anabilim Dalı emekli öğretim üyelerinden **Prof. Dr. Ali Ulvi ÖZKAN** 09/Nisan/2003 tarihinde İzmir'de vefat etti. ...

Prof. Dr. Arif Hikmet Yüksel (1922-)

Prof. Dr. Arif Hikmet Yüksel (Resim XV-12) (1,2)

Bursa (Gemlik) 1922

Ankara Üniv. Tıp Fak. 1946

Patoloji Uzmanı: 1950, Ankara Üniv.

ABD 1953-1960

Resim XV-12. Prof. Dr. Arif Hikmet Yüksel (1922-)

Ankara Hastanesi Şefi 1960

Doç. 1966

Çukurova Üniv. Tıp Fak. Patoloji AD Başkanı 1972 (kurucu)

Prof 1974

Emekli, Ankara’da yapıyor.

Prof. Dr. Turan Kutkam (1927 İstanbul-2001 Ankara)

Resim XV-13. Prof. Dr. Turan Kutkam (1927-2001)

Prof. Dr. Turan Kutkam (Resim XV-13) (1,6)
İstanbul 1927

Ankara Üniv. Tıp Fak. 1951

Patoloji Uzm. 1956

ABD 1958-1969

HÜTF 1969

Doç. 1970

Prof. 1975

Emekli 1994

Kaynaklar

1. Yenerman M. Patologlar Albümü. Türk Patoloji Derneği Yayını, İstanbul 1978.
2. Tuncer İ. Prof. Dr. Muharrem Köksal. Türk Patoloji Derg 2004; 20(1-2): 3-4.
3. Canda MŞ. Türkiye’de patoloji bilimine hizmeti geçenler: Prof. Dr. Osman Nuri Aker (1916- . Tr Ekopatol Derg 1996; 2(3-4): 123-125.
4. Aker ON. Laborantlar için Histoloji-Boya Tekniği Patolojik Anatomi ve Otopsi Tekniği, Ankara: SSB Yayını, 1949.
5. Demiryont M. Prof. Dr. Behçet Tınaztepe (1926-1997). Türk Patoloji Dergisi 1997; 13(1):1.
6. Köksal M. Prof. Dr. Turan Kutkam. Patoloji Bülteni 2001; 18(1): 63.

XVI. İstanbul’da patoloji ve nöropatoloji konusunda çalışmalar

Ord. Prof. Dr. Phlipp Schwartz’ın yanında eğitim görenlerden bir kısmı, nöropatoloji alanında da, değişik koşullarda ve dönemlerde çalışmalar yürütmüştür.

Bu bağlamda, özellikle aşağıda belirtilen üç bilim adamı ile ilgili bilgileri de kısaca gözden geçirelim:

- Prof. Dr. Mumammer Yenerman (1915-1995)
- Prof. Dr. Talia Bali Aykan (1918-2003)
- Prof. Dr. Melih Tahsinoğlu (1925-1980)

XVII. Prof. Dr. Muammer Yenerman’un nöropatoloji çalışmaları

Prof. Dr. Muammer Yenerman (Resim XVI-1-3)(1,2)

Şişli Terakki Lisesi, Saint Benoit Lisesi, Galatasaray Lisesi

Doç. 1950

Prof. 1972

Nöropatoloji ile ilgili çalışmaları

1951-1954 Chicago Linchentain

Washington AFIP Haymaker

Nöropatoloji Bilim Dalı Kurucu Başkanı

Türk Patoloji Derneği Başkanı